

De huidige problematiek van de laagliggende kustgebieden
en eilanden in Caricom.
Het Surinaams belang

A. Delprado*

1. Inleiding

De ontwikkelde landen slagen er maar niet in om de negatieve gevolgen van klimaatverandering te verzachten of te wel om te draaien.¹⁾ Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de excessieve uitstoot van broeikasgassen, onder andere, zal leiden tot overstromingen, langdurige droogten en het stijgen van het niveau van de zeespiegel.²⁾ Suriname heeft in 2006 te kampen gehad met een grote watersnood in het binnenland.³⁾

Volgens Cor Becker, Hoofd van de Meteorologische Dienst, lijkt het vergezocht om elke gebeurtenis wat weersverandering betreft aan de globale klimaatverandering te wijten. Het Hoofd van de Meteorologische Dienst beweert dat Suriname meerdere grote overstromingen gekend heeft. De laatste grote overstroming was in 1963.⁴⁾ Echter, het *Climate Change Report 2007* toont duidelijk aan dat klimaatverandering op grote schaal plaatsvindt en dat deze klimaatverandering ingrijpende invloed zal hebben op het leven op aarde.⁵⁾ Vooral de laagliggende kustgebieden en kleine eilanden van de Caricom zullen de gevolgen van deze globale klimaatverandering aan den lijve ondervinden.⁶⁾ Deze gevolgen zullen mogelijk invloed hebben op hun duurzame ontwikkeling en het recht op leven, veiligheid, voedsel, water, gezondheid, onderdak en de cultuurerfen van de bevolking van deze landen zal geschonden worden.⁷⁾ De vraag die rijst is hoe kan Suriname zich in Caricom-verband het best voorbereiden op enkele van de gevolgen van de globale klimaatverandering? Dit artikel zal in het kort het verband tussen mensenrechten en bescherming van het milieu binnen Caricom bediscussieren.

* Mr. Arie Delprado studeerde af als Meester in de Rechten, aan de Anton de Kom Universiteit, Suriname. Zij participeerde in de "4th Annual Course in International Environmental Law - making and Diplomacy", van 12-25 Augustus 2007, te Joensuu, Finland. Zie website <http://www.joensuu.fi/unep/envlaw/> (Red. SJB)

1. Het tegendeel is waar. In 1992 hebben 23 ontwikkelde landen zich verbonden om hun jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen tegen het jaar 2000 te verminderen naar het niveau van 1990. Echter, de collectieve uitstoot van broeikasgassen is in 2005 rees met meer dan 10% boven het niveau van 1990. Oxfam International Briefing Paper 'Climate Wrongs and Human Rights: Putting people at the heart of Climate Change Policy'. 2008.

2. Climate Change Report 2007, 25-73.

3. In de eerste weken na de ramp werd een toename van het aantal gevallen van diarree gemeld (DWT 26 mei 2006) en ook werd geschat dat ongeveer 50 % van het totaal aan kostgrondjes schade had geleden. (dWT 29 mei 2006).

4. De Ware Tijd 27 mei 2006.

5. Supra noot 3.

6. Henry L. MacDonald The impacts of Climate Change on Small Islands and Low Lying States Surinaams Juristen Blad Nr.3. 2008, 46-63.

7. *ibid*.

Allereerst zal een overzicht van de relatie tussen duurzame ontwikkeling en mensenrechten in Caricom aan de orde komen. Vervolgens zal het beleid bediscussieerd worden. Dit artikel zal uiteindelijk met een conclusie en aanbevelingen afgesloten worden.

2. Mensenrechten en duurzame ontwikkeling in Caricom

Op het internationale vlak hebben weinigen bij de totstandkoming van de Verenigde Naties kunnen vermoeden dat, onder andere het Handvest gebruikt zou kunnen worden om 60 jaar later het milieu te beschermen. De aanhef van het Handvest van de Verenigde Naties omschrijft dat het doel van de Verenigde Naties is het vertrouwen te bevestigen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de menselijke persoon en in gelijke rechten voor mannen en vrouwen.⁸⁾ Echter, het Handvest geeft geen gedetailleerde beschrijving van de mensenrechten weer in tegenstelling tot de niet-bindende Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 December 1984. De mensenrechten worden in Caricom gewaarborgd door de *Charter of Civil Society for the Caribbean Community* (de Charter). De Charter bevat bepalingen en welke het recht op fundamentele rechten en de persoonlijke vrijheden van het individu respecteren zonder daarbij te discrimineren op basis van, *inter alia*, ras, geloof, etniciteit, geslacht, taal, geboorteplaats en religie. Artikel XXIII (3) van de Charter bepaalt dat Caricom-lidlanden maatregelen zullen treffen welke de bescherming en de kwaliteit van het milieu en het behoud en het management daarvan zullen waarborgen. Er is bewoerd dat de Charter de 'ziel' is van de Caribische gemeenschap. De inleiding van de Charter geeft dit als volgt weer:

"We attach much importance to this proposal for a Charter of Civil Society. CARICOM needs normative moorings; we have found wide spread yearning for giving the Community a qualitative character-value beyond the routine of integration arrangements; indeed, standards by which these arrangements themselves can be judged and to which they can be made to conform. The Charter can become the soul of the Community, which needs a soul if it is to command the loyalty of the people of CARICOM".

3. Het Beleid

Het Caricom-secretariaat is momenteel bezig met het uitstippelen van het milieubeleid. Dit beleid is onder andere gebaseerd op de belangrijkste bepalingen van het herziene verdrag van Chaguaramas en andere relevante instrumenten. Eén van deze instrumenten is het Barbados Actieplan,⁹⁾ een

8. Handvest van de Verenigde Naties <http://www.europa-nu.nl/9353000/1/9vvh6mf08temv0/yh9lpkb93no0>

9. United Nations General Assembly Global Conference on the Sustainable Development of Small Island Developing States A/CONF.176/9.

specifiek werkplan voor de duurzame ontwikkeling van laagliggende kustgebieden en eilanden in de Caricom. Dit Actieplan besteedt aandacht aan de specifieke karakteristieken van de laagliggende kustgebieden en de eilanden. Vervolgens is in 2005 in Mauritius een strategie voor de verdere implementatie van het Barbados Actie plan aangenomen.¹⁰⁾

Wat is duurzame ontwikkeling? Het *Brundtland Report* van 1987 definieert het begrip duurzame ontwikkeling als de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van huidige generaties zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Dit begrip bestaat uit een sociale, economische en milieucomponent.¹¹⁾ Onder de sociale component kunnen de waarborging van de mensenrechten begrepen worden. Toegelicht kan worden dat één van de doelen van sub-programma 8.1 *Sustainable Development and Energy* - van het *Department of Human and Social Development* van het Secretariaat, is het incorporeren van het begrip duurzame ontwikkeling dwars door alle technische programma's van het Secretariaat heen en tevens het ondersteunen op zowel nationaal als regionaal niveau van plannen, programma's, projecten en initiatieven gericht op duurzame ontwikkeling. Een ander doel van sub-programma 8.2 - *Environment* - is het presenteren van een raamwerk met betrekking tot milieubeleid aan de Raad voor Handel en Ontwikkeling.¹²⁾

Op nationaal niveau kan gesteld worden dat besluiten welke genomen moeten worden om klimaatverandering aan te pakken van politieke aard zijn. Het is hierbij van belang dat het politieke systeem het karakter van consensus draagt en rekening houdt met de meningen van alle actoren binnen de samenleving. Bovendien zouden politieke besluiten genomen moeten worden in de context van duurzame ontwikkeling en wel zodanig dat de ontwikkeling aansluit op de behoeften van de huidige generaties zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, in gevaar te brengen. In dit verband zou ook aandacht aan het begrip van gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden besteed moeten worden.¹³⁾ Op het nationale niveau is in feite een benadering nodig waarbij politieke leiders op

10. International Meeting to Review the Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Island Developing States A/CONF.207/L.6 (consolidated).
11. <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.

12. Bovendien heeft een ander orgaan van Caricom, namelijk CARICAD gesuggereerd dat Caricom-lidlanden wetten met betrekking tot duurzame ontwikkeling die gebaseerd zijn op het model van Fiji zouden moeten invoeren.

13. Wat houdt dit begrip in? Beginsel 7 van de Rio Verklaring inzake Milieu en Ontwikkeling, 1992, bepaalt dat 'staten in een geest van mondiaal partnerschap dienen samen te werken teneinde de gezondheid en integriteit van het ecosysteem van de aarde te behouden, te beschermen en te herstellen. Gezien het verschillende aandeel dat zij leveren aan de mondiale achteruitgang van het milieu hebben staten gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden'.

langere termijn het nationaal belang dienen en tegelijkertijd de belangen van hun achterban niet uit het oog verliezen. In deze context kan opgemerkt worden dat vanwege aanhoudende en internationale waarschuwingen met harde aantoonbare cijfers over klimaatverandering de verkaveling van de jonge kustvlakte geparafeerd is. Dit is politiek een gedurfd besluit omdat om politieke redenen steeds gezwaagd is voor de druk van gronduitgifte en huisvesting.¹⁴

Nadat consensus bereikt is, zou een beleid geformuleerd moeten worden welke bovenal multidisciplinair is en een representatie zou moeten zijn van de diverse beroepsgroepen. Bovendien zou met de belangen van, onder andere, de private sector, de politieke partijen en de gemeenschap rekening gehouden moeten worden. De Sociaal Economische Raad (SER), als adviesorgaan welke bestaat uit de vertegenwoordigers van de vakbeweging, overheid en bedrijfsleven, zou een belangrijke rol hierbij kunnen vervullen. De SER zou de regering en parlement van adviezen over allerhande vraagstukken kunnen voorzien.

Een competente overheid is van cruciaal belang om een samenhangend klimaatveranderingsprogramma op te stellen. Hiervoor zullen, indien nodig, capabele mensen opgeleid moeten worden waarbij opgemerkt kan worden dat bij de toekenning van beurzen rekening gehouden zal moeten worden met de behoefte aan de nodige technische en wetenschappelijke kennis welke vereist is voor het aanpakken van de gevolgen van klimaatverandering en de duurzame ontwikkeling van Suriname.

De gevolgen van klimaatverandering zijn voor de lidlanden verschillend en daarom zou er een Klimaatactieplan opgesteld moeten worden welke gebaseerd zou moeten zijn op de specifieke Surinaamse milieuproblemen en er ook rekening gehouden moet worden met de internationale en regionale agenda's. Het Klimaatactieplan zou een inventarisatie moeten maken van de specifieke Surinaamse milieuproblemen en het formuleren en uitvoeren van een wetenschappelijk plan dat deze problemen zal aanpakken.¹⁵ Ter illustratie kan gezegd worden dat, onder andere, de volgende onderwerpen bestudeerd zouden

14. De Ware Tijd 27 februari 2009.

15. Het belang van het formuleren van een eigen wetenschappelijk plan wordt geïllustreerd door het *Jagdeo Initiative*. Het *Jagdeo Initiative* is een praktisch instrument welke tot doel heeft om de landbouwsector van de regio te herformuleren. Het identificeert tien knelpunten welke de ontwikkeling van het regionale landbouwbeleid dwarsbomen. Het plan wijst bepaalde Caricom-lidlanden aan om deze knelpunten op te heffen. Vreemd genoeg is Suriname, als landbouwland, niet aangewezen Website http://www.carapn.net/index.php?Itemid=50&id=8&option=com_content&task=section.

moeten worden:

1. Is het nodig dat de kustvlakte van Suriname verplaatst wordt naar hoger gelegen gebieden of zal volstaan kunnen worden met het bouwen van een dijk ter bescherming van de kustvlakte;
2. Het voorlichten van het publiek met betrekking tot gedragsverandering om zodoende de gevolgen van klimaatverandering te verzachten.¹⁶

Gesteld kan worden dat er veel geld nodig zal zijn om een allesomvattend Klimaatactieplan in de context van klimaatverandering vast te stellen. Hierbij zal het nodig zijn dat de overheid investeert in dit plan. Er zal ook rekening gehouden moeten worden met het feit dat klimaatverandering zowel negatieve als positieve effecten heeft. Klimaatverandering kan namelijk, onder andere, zorg dragen voor werkgelegenheid in de landbouwsector, het ecotoerisme en de bevordering van het gebruik van milieuvriendelijke technologieën. Vervolgens zullen er diplomatieke relaties gelegd moeten worden in zowel regionaal als internationaal verband ter financiering van dit plan. Suriname zal deze gezamenlijke strategie ook op het regionale niveau in Caricom-verband moeten uitdragen. Immers, het beleid van het Caricom-secretariaat ondersteunt, op zowel nationaal als regionaal niveau plannen, programma's, projecten en initiatieven gericht op duurzame ontwikkeling.

4. Conclusie

De excessieve uitstoot van broeikasgassen van de ontwikkelde landen kan op langere termijn leiden tot overstromingen, langdurige droogten en het stijgen van het niveau van de zeespiegel dat op zijn beurt tot gevolg zal hebben dat het recht op leven, veiligheid, voedsel, water, gezondheid, onderdak en de cultuuruitingen van de bevolking van de Caricom-lidlanden geschonden zal worden. Dit zal ook effect hebben op de duurzame ontwikkeling van de laagliggende kustgebieden en eilanden. Echter, verscheidene internationale juridische instrumenten waaronder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, kunnen gehanteerd worden om het milieu te beschermen. De *Charter of Civil Society for the Caribbean Community* welke het recht op fundamentele rechten en de persoonlijke vrijheden van het individu waarborgt zonder daarbij te discrimineren op basis van, *inter alia*, ras, geloof, etniciteit, geslacht, taal, geboorteplaats en religie kan beschouwd worden als de 'ziel' van de Caribische gemeenschap.

Het politieke systeem zou het karakter van consensus moeten dragen en rekening zal gehouden moeten worden met de meningen van alle actoren binnen de samenleving. Bovendien zouden politieke besluiten genomen moeten

16. Aubrey Norton 'The Environment' Stabroek News, november en december, 2007.

worden in de context van duurzame ontwikkeling waarbij rekening gehouden zal moeten worden met het begrip van gemeenschappelijke maar gedifferentieerde belangen. De gevolgen van klimaatverandering zijn voor de lidlanden verschillend en daarom zou er een Klimaatactieplan opgesteld moeten worden welke gebaseerd zou moeten zijn op de specifieke Surinaamse milieuproblemen en er ook rekening gehouden moet worden met de internationale en regionale agenda's. Eén van deze regionale agenda's is het Barbados Actie plan.

5. Aanbevelingen

Een aantal aanbevelingen om de belangen van Suriname met betrekking tot enkele van de gevolgen van klimaatverandering in Caricom te beschermen, kan gedaan worden.

Suriname zou zijn Klimaatactieplan moeten uitdragen in Caricom-verband. Logischerwijs zou er wetenschappelijk onderzoek op zowel nationaal als regionaal verband gedaan moeten worden waarbij aandacht besteed moet worden aan de specifieke karakteristieken van de laagliggende kustgebieden en eilanden en de sectoren waar deze het meest kwetsbaar zullen zijn voor de gevolgen van klimaatsverandering. Echter, hierbij zullen de belangen van de individuele lidlanden niet uit het oog verloren mogen worden.

Op regionaal niveau zou het Caricom-secretariaat moeten opkomen voor de belangen van zijn lidlanden en een modelwet met betrekking tot klimaatverandering opstellen waarbij rekening gehouden wordt met alle in, onder andere, dit artikel genoemde aspecten. De "Environmental Act 2005" van Fiji dient bestudeerd te worden tegen de achtergrond van het aspect van bescherming van mensenrechten in relatie tot het milieu. Het is bekend dat in vele landen mensenrechten niet een 'first priority position' hebben daar vele landen kiezen voor andere ontwikkelingsvraagstukken in stede van mensenrechten. Suriname moet zijn belangen goed dienen en actief participeren in vergaderingen van Caricom met betrekking tot het milieu.
